

Veileder til Retningslinjer for anskaffelser i forsvarssektoren

Den primære målgruppen for denne veilederen er innkjøpere og merkantile saksbehandlere i forsvarssektoren. Som ansvarlig for Retningslinjer for anskaffelser i forsvarssektoren (RAF), har Forsvarsdepartementet i denne veilederen lagt vekt på å utdype enkelte av reglene i retningslinjen.

Veiledningen er utformet med direkte referanse til de enkelte punkter i retningslinjen som søkes belyst.

Pkt. 1-6

I noen tilfeller vil anvendelse av unntaksbestemmelsene – eksempelvis ved rettet forespørsel til kun norske bedrifter – være påkrevd for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. I andre tilfeller vil nasjonale sikkerhetshensyn vanskelig kunne påberopes, slik at hensynet til størst mulig grad av åpenhet og kostnadseffektivitet blir avgjørende. Hva som vil være mest tungtveiende i den samlede avveiningen – og derfor mest forsvarlig – må besluttes med basis i kunnskap om den enkelte sak.

Anskaffelser der det kan gjøres helt eller delvis unntak fra anskaffelsesregelverket med hjemmel i EØS-avtalen artikkel 123, gir forsvarssektoren anledning til å gjennomføre en mer fleksibel anskaffelsesprosess enn anskaffelser etter lov om offentlige anskaffelser (LOA) og forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) eller forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser (FOSA). Potensielle leverandører vil derfor kunne ha interesse av grunnlaget for denne beslutningen. Leverandørene kan få overprøvd forsvarssektorens bruk av unntaksbestemmelsene i FOA og FOSA, også de som vedrører avgjørelse om bruk av EØS-avtalen artikkel 123, for administrative organer som Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA), EFTA Surveillance Authority (ESA), eller ved ordinær rettergang. Det er derfor av vesentlig betydning at unntaket påberopes etter en grundig og konkret vurdering som kan dokumenteres i ettertid. Eventuelle stevninger skal oversendes Forsvarsdepartementet som rette adressat, se RAF Pkt. 4-3. Merk at RAF er en intern instruks, og ikke gir rettigheter til private, herunder leverandører eller andre tredjeparter.

Ved delvis unntak må det vurderes hvilke deler av RAF del III som er relevant å benytte som «erstatning» for de deler av anskaffelsesregelverket en betinger seg unntatt fra med hjemmel i EØS-avtalen artikkel 123.

Pkt. 2-2

Bestemmelsen er et viktig virkemiddel for forsvarssektoren til særlig å fange opp og vurdere eventuelle problemstillinger knyttet til blant annet habilitet til forsvarssektorens saksbehandlere, likebehandling og reell konkurranse mellom leverandører i anskaffelsesprosesser. Eksempel på forhold som kan medføre unntak er at den etterspurte kompetansen ikke finnes internt i forsvarssektoren, det ikke er mulig å kunngjøre den etterspurte kompetansen i markedet, og det foreligger ikke hjemmel for avvisning ved mottatt tilbud fra leverandør som har ansatt tidligere personell i forsvarssektoren, før det har gått to år fra fratredelsestidspunktet.

Bestemmelsen er ikke en karantene eller et saksforbud for tidligere ansatte i FD eller i forsvarssektoren forøvrig. Et eventuelt karantene- og/eller saksforbud reguleres i den enkeltes

arbeidskontrakt med grunnlag i karanteneoven (jf. lov 19. juni 2015 nr. 70 om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og statsansatte).

Den tidligere ansatte i FD eller i forsvarssektoren kan ta imot oppdrag fra, eller arbeide hos, leverandører som jobber opp mot forsvarssektoren så lenge man ikke opptre direkte inn mot forsvarssektoren i en anskaffelsesprosess. Man kan også tilbys som «leveranseressurs» i anskaffelser der det leveres tilbud til, eller det er en etablert kontrakt med, forsvarssektoren.

Se forøvrig tolkningsuttalelse fra Forsvarsdepartementet med referanse 2016/2426-51 datert 4. juni 2021.

Til 3. ledd: Det samme gjelder firma som helt eller i overveiende grad eies av slik ansatt. Forsvarssektoren er å betrakte som en administrasjon i denne forbindelse.

Pkt. 3-1

Oppfyllelse av FNs bærekraftsmål skal så langt det er relevant og hensiktsmessig være styrende for forsvarssektorens anskaffelser. Hva gjelder risikovurdering innenfor menneskerettigheter vises til DFØs høyrisikoliste for produktkategorier med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden. ([Høyrisikolisten | Anskaffelser.no](#)) Ved avdekking av mislighold på kontraktsvilkår knyttet til dette, skal anskaffelsesmyndigheten veilede leverandøren slik at denne kan bli i stand til å rette opp de aktuelle forholdene. Anskaffelsesmyndigheten kan vurdere om misligholdet er å anse som et vesentlig, herunder også hvor misligholdet har sitt utspring i en underleverandørs forhold, og om det er grunnlag for å heve kontrakten med leverandøren hvis denne ikke retter opp forholdene..

Pkt. 3-2

Definisjonen av korrupsjon og påvirkningshandel følger av straffeloven § 387 og § 389. Bestemmelsene tar sikte på å gjennomføre Norges folkerettslige forpliktelser etter Europarådets strafferettslige konvensjon mot korrupsjon av 27. januar 1999 og tilleggsprotokollen av 22. januar 2003 til konvensjonen. Bekjempelse av korrupsjon og påvirkningshandel er av en så grunnleggende karakter, både for det offentlige og private, at det må sies å være et relevant kontraktsvilkår ved tildeling av kontrakter av en viss størrelse. Leverandører som tar forbehold mot kontraktsvilkåret kan få sitt tilbud avvist etter avvisningsbestemmelsene som følger av regelverket om offentlige anskaffelser. Det må her som ellers i de tilfellene en leverandør tar forbehold mot et kontraktsvilkår, vurderes om forbeholdet er av vesentlig karakter og grunnlag for avvisning. Avvisningsbestemmelsene som følger av regelverket om offentlige anskaffelser er gjort eksplisitt gjeldene også for anskaffelser som faller inn under EØS-avtalens artikkel 123, se RAF Pkt. 17-7.

Det er avgjørende at samarbeidet mellom forsvarssektoren og partnerne innenfor industrisamarbeid i størst mulig grad er tuftet på åpenhet og innsyn. Dette bør ivaretas i grensesnittet mellom forsvarssektoren og samarbeidspartnerne

Tiltak eller system som leverandøren kan vise til å ha iverksatt i sin virksomhet kan være etablering av internkontroll, aktsomhetsvurderinger, utarbeidelse av etiske retningslinjer, opprettelse av varslingskanal og lignende, og som minimum går ut på å forebygge korrupsjon og påvirkningshandel.

Pkt. 3-3

Anskaffelsesmyndigheten skal forholde seg til gjeldene rett på området, hhv. forskrift 8. februar 2008 nr. 112 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter og forskrift 22. februar 2008 nr. 166 om informasjons- og påseplikt og innsynsrett, og hente ytterligere veiledning her om nødvendig. I tillegg

har Direktorat for forvaltning og økonomistyring DFØ) utarbeidet veiledningsmateriale om hvordan offentlige virksomheter kan forhindre arbeidslivskriminalitet ved inngåelse og oppfølging av kontrakter som kan benyttes (www.anskaffelser.no).

Arbeid mot arbeidslivskriminalitet skal innarbeides i forsvarssektorens systemer og rutiner for anskaffelser.

Pkt. 3-4

Forsvarssektorens anskaffelser skal bidra til oppnåelse av FNs bærekraftsmål og Norges klima- og miljømål. Det gjøres oppmerksom på at anskaffelser som følger FOA har bestemmelser om klima- og miljøhensyn som må følges av forsvarssektoren for denne type anskaffelser.

Forsvarssektoren er en betydelig markedsaktør gjennom sine investeringer og driftsinnkjøp og må sette krav til leverandører til sektoren skal følge pålagte krav om miljøvennlig produksjon og om etisk, sosial og grønn handel. Forsvarssektoren kan påvirke og stimulere leverandører til å utvikle og prioritere løsninger og produksjon som er miljøvennlige og holder et etisk forsvarlig nivå. Dette krever bevissthet ved anskaffelser og avhending.

I anskaffelser som følger FOSA eller hvor del III kommer til anvendelse må bærekraftsmål vurderes i forhold til om de er forenlige med forsvars- og sikkerhetshensyn.

Forpliktelsen til å stille krav etter denne bestemmelsen gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig, dersom det påfører sektoren uforholdsmessige kostnader eller dersom det påfører vesentlig svekkelse av operativ ytelse eller beredskap. Unntak skal begrunnes og dokumenteres i anskaffelsesdokumentene.

Pkt. 4-1

Veiledning: Se også Utenriksdepartementets informasjon om eksportkontroll/EUC. <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/Eksportkontroll/id754301/>

Pkt. 4-2

Se også Prop. 114 S (2018–2019) (pkt 3.1)

Pkt. 4-11

For rammeavtaler som er eksklusive vil et krav i RAF om å bruke avtalen strengt tatt være overflødig da det vil følge av rettsregler, men det er kun helt unntaksvis at rammeavtaler er eksklusive. Dette gjøres ikke for at det skal være valgfritt om man bruker rammeavtalen, men for å sikre fleksibilitet i tilfelle det skjer noe uforutsett og for å begrense erstatningsgrunnlaget i tilfelle rammeavtalelekkasje.

En plikt til å bruke eksisterende rammeavtaler vil bidra til å sikre at inngåtte rammeavtaler faktisk blir brukt, og at bistanden inn i forberedelsene til anskaffelser tar sikte på at rammeavtalene faktisk skal bli brukt. Det er viktig at behovet ikke dekkes gjennom parallelle enkeltanskaffelser og nye rammeavtaler om det samme. Hvis ikke risikerer sektoren tap av omdømme, dårlige leverandørrelasjoner, dårlig statistikk til senere anskaffelser. I verste fall kan man se forsøk på omgåelse av konkurranseprinsippet og at vi må betale erstatning til eksisterende rammeavtaleleverandør for tapt fortjeneste.

På den annen side må plikten begrenses til det behovet som var meldt inn og som det ble tatt høyde for når rammeavtalen ble inngått, for å unngå ulovlig direkteanskaffelse gjennom overforbruk på

rammeavtaler. Bestemmelsen bør ta høyde for at sektorovergrepene rammeavtaler ikke alltid omfatter alle etatene i sektoren.

Det kan oppstå tilfeller hvor eksisterende rammeavtaler ikke dekker behovet, og hvor det er behov for en ny kontrakt eller rammeavtale. En regulering om plikt til å bruke eksisterende rammeavtale vil imidlertid ikke være til hinder for dette, da plikten til å bruke rammeavtalen kun vil inntre dersom rammeavtalen faktisk dekker det aktuelle behovet.

Pkt. 5-1 (5)

Leverandøren har en plikt til å fremlegge den dokumentasjonen som revisjonsorganet mener er nødvendig. Dette for å kunne verifisere at det fremlagte pristilbudet er i henhold til det regelverket som skal gjelde i den enkelte kontrakt. Innsynsretten er nødvendigvis en forutsetning for dette. Unntak fra innsyn og kostnadskontroll kan innvilges dersom tungtveiende årsaker kan fremlegges, og at disse gjennom en nøye vurdering av revisjonsorganet eller Forsvarsdepartementet kan aksepteres som tilstrekkelig grunnlag for unntak. Det understrekes at hvert tilfelle må vurderes individuelt, således at tungtveiende årsaker fra en leverandør ikke nødvendigvis er tilstrekkelig hos en annen.

Pkt. 5-3

Dokument «Spesifikasjon av pris» benyttes ved kostnadskontroll.

Konfidensialitet ved innsyn kan sikres ved taushetserklæringer og tilbakeleverings-/makuleringsplikt. Konfidensialitet ved innsyn i utenlandske kunders prosjekter kan sikres ved anonymisering av taushetsbelagt informasjon.

Pkt. 5-6

Det tas utgangspunkt i leverandørens egen beskrivelse av systemet og rutinene. Dersom slike ikke foreligger, må leverandøren anmodes om å fremskaffe relevante beskrivelser. Forsvarssektoren som anskaffelsesmyndighet stiller ikke egne spesielle krav til økonomisystemet. Det forutsettes imidlertid at leverandøren har tilstrekkelig detaljerte retningslinjer for kalkulasjons-, budsjett- og regnskapssystemer.

Regnskapsførselen skal være i samsvar med gjeldende lovgivning, norsk regnskapsstandard og god regnskapsskikk.

Regnskapet må være så spesifisert at det er mulig å skille ut bl.a. de kostnader som er omhandlet i avsnittet om kostnadsprøving se Pkt. 5-4. Ved forskjelligartet virksomhet bør regnskapet skille klart mellom de ulike virksomhetsområdene. Dersom det er nødvendig for at regnskapsfremstillingen skal bli i samsvar med alminnelig anerkjent regnskapspraksis og bestemmelsene i dette kapittel, skal FMA seksjon Kontraktrevisjon kunne pålegge leverandøren å omarbeide sine regnskaper eller på annen måte redegjøre for sine beregninger og kalkyler vedrørende kontrakten.

Pkt. 5-19

Valg av kontrakttype vil i stor grad påvirke spesiell risiko. I en ren kostnadskontrakt vil kjøperen påta seg størstedelen av risikoene, herunder hele kostnadsrisikoen og risiko for mislykket produkt i det denne dekkes som kostnad. Innbefattet i kostnadsrisiko er risiko for feilvurdering av kostnader ved nyproduksjon og tap i forbindelse med force majeure. I en ren fastpriskontrakt vil derimot stort sett all risiko for gjennomføringen påhvile leverandøren, blant annet hele kostnadsrisikoen. Mellom disse ytterpunkter finner man kontrakttyper som i fallende/økende grad angir partenes ansvar og risiko, jf. kapittel 6 om vederlagsformat.

Pkt. 5-23

Metoden er utformet for å ivareta SMBers situasjon, der disse har et kapitalnivå som er lavt i forhold til driftskostnader og som sådan kan sies å få en uforholdsmessig svak uttelling i primærmetoden for kompensasjon for kapitalkostnader og risikokompensasjon.

Beregningen skal forstås slik at hvis f.eks. driftskostnader i kalkylen er kr 50 000 og kalkulatorisk rentesats er 7 % vil en ved bruk av maksimal påslagssats få et påslag på kr 3 500. Hvor på skalaen påslaget settes må vurderes i lys av anskaffelsens totale risiko og hvordan denne fordeles mellom forsvarssektoren og leverandøren. Det må likevel kun unntaksvis antas være relevant å innrømme maksimalt påslag med forenklet metode da slike anskaffelser sjelden vil være av samme kompleksitet og varighet som de anskaffelser hvor primærmetoden benyttes, og hvor maksimalt gevinstpåslag er avtalt.

Pkt. 6-5

Grunnen til dette er at en slik kontrakt ikke gir leverandøren noe insitament til å begrense kostnadene. Kontraktstypen innebærer at jo større kostnadene blir, jo større blir risikokompensasjonen. Alle hovedkontrakter med innsynsrett, skal inneholde bestemmelse om at ingen underkontrakter av typen kostnadskontrakt med prosentuell risikokompensasjon tillates, herunder også risikopåslag i timepriser.

Pkt. 6-8

Virkemidlene kjøperen har til disposisjon er basert på belønning eller sanksjoner. Sanksjonsmidlene er avkortning eller tilbakeholdelse av betaling, dagbøter og i siste instans heving/erstatning. Det vises til kjøpsloven for alminnelige bestemmelser knyttet til heving og erstatning, samt relevant rettspraksis.

Belønningen vil være i form av bonus/insentivordninger. Insentivordningene er basert på at den endelige pris, som skal betales vil være avhengig av hvordan leverandøren klarer å gjennomføre kontrakten i forhold til de avtalte insentivkriterier. Insentivordningen setter gevinsten i forhold til leverandørens effektivitet, slik at prestasjoner som er av verdi for forsvarssektoren belønnes.

Pkt. 6-9

Sats for dagbot/dagmulkt bør tilpasses innarbeidede bransjestandarder eller standardkontrakter som inneholder bestemmelser om dagmulkt der hvor slike finnes. Dagboten som insentiv kommer i tillegg til tilbakeholdelse av betaling frem til leveranse skjer som forutsatt, eller en betalingsmilepæl blir oppfylt.

Dersom det er aktuelt å avtale betalingsplan, bør kjøper bruke den likviditetsmessige belastningen ved tilbakeholdelse av betaling som et virkemiddel i forhandlingene for å opprettholde ønsket fremdrift

Pkt. 7-1 Føringer for risikofri rente og risikopåslag ved betaling før levering

Anskaffelsesmyndigheten skal legge til grunn at betaling før levering bør få kompensert risikofri rente samt et rimelig risikopåslag som følge av motpartsrisiko. F.eks at prisavslaget skal vurderes tilsvarende at det svares renter av fremdrifts/milepæls/forskuddsbetalingen fra utbetalingsdagen inntil det er avregnet. Renten settes lik Norges Banks effektive rente på norske statsobligasjoner med løpetid lik gjennomsnittlig betalingstid og med et risikotillegg på 1,15 prosentpoeng, med mindre Forsvarsdepartementet har bestemt noe annet. Med betalingstid menes tid fra utbetaling til forskuddet/fremdriftsbetalingen er likvidert.

Pkt. 7-2

For å kunne fastsette milepælsbetalingen under disse forutsetningene må leverandøren presentere kostnadspådragskurve i tillegg til betalingsplanen i sitt tilbud.

Pkt. 7-4

Forskudd kan benyttes som ett av flere virkemidler når det kan knyttes til økt produksjonskapasitet, prioritet hos leverandører eller raskere leveranser.

Fullmakt for å nytte forskudd i kontrakter hvor utbetalingen skjer i et budsjettår som er tidligere enn leveranse skal innhentes fra Stortinget som romertallsvedtak i Prop 1 S.

Pkt. 8-1

Dette kapittel gjenspeiler de føringer og hensyn som fremgår av Forsvarsdepartementets overordnede policy for forsvarssektorens forvaltning av rettigheter til immaterielle verdier (IP) og royalty av 2 september 2022.

[Policy for forvaltning av immaterielle rettigheter og royalty](#)

Pkt 8-4

Unntaksvis kan forsvarssektoren inngå en avtale om overdragelse av eierrettigheter eller eksklusiv lisens til seg, når det bl.a. framstår som det økonomisk mest fordelaktige alternativet eller det foreligger tungtveiende sikkerhetsbetraktninger.

Når forsvarssektoren mottar IP som del av en kontrakt, skal denne beskyttes i samsvar med gjeldende taushets-/sikkerhetsbestemmelser. Det skal foreligge gode, etablerte rutiner og forutsigbare prosedyrer for håndtering av denne typen informasjon, slik at informasjon ikke kommer på avveie eller tilfaller en tredjepart uten at dette på forhånd er avtalt mellom partene.

Forgrunnsinformasjon er informasjon som skapes eller utvikles i gjennomføringen av et samarbeids-/utviklingsprosjekt. Dette skjer normalt i forbindelse med et konkret anskaffelsesprosjekt, eller i FoU-prosjekter forut for en anskaffelse.

Forgrunnsinformasjon fra et anskaffelsesprosjekt kan være av betydning for senere oppdateringer og vedlikehold, eller for evnen til å gjenskaffe i tilfelle leverandør har gått konkurs eller lagt ned sin virksomhet. Av den grunn må forsvarssektoren sikres rett til å bruke forgrunnsinformasjon fra prosjektet til senere anskaffelser og eventuelle etterfølgende konkurranser. Hensynet til å skjerme forretningshemmeligheter og konkurransesensitiv informasjon må ivaretas.

Slike avtaler skal være tydelige i sine beskrivelser og skal ikke gi forsvarssektoren rett til å dele rettigheter/forgrunnsinformasjon til tredjeparter om ikke dette spesifikt er avtalt. Således skal forsvarssektoren, spesielt i forbindelse med senere konkurranser, som hovedregel benytte aggregerte ikke-sensitive resultater fra forgrunnsinformasjonen for bruk i en anskaffelse overfor tredjepart. Nærmere regulering av dette forholdet må gjøres i avtaleteksten.

Eierrettigheter til et produkt som følge av forgrunnsinformasjon generert gjennom et FoU prosjekt forut for en (potensiell) anskaffelse, forblir normalt hos leverandøren. I forsvarssektoren vil normalt Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) håndtere slike prosjekter.

Pkt. 8-7 (3)

Endelig royaltysats skal stå i et rimelig forhold til den verdien som de immaterielle rettigheter har for markedsverdien til industriens produkt, herunder viktigheten for produktets konkurransevne i markedet. Dette innebærer at det vil kunne være både riktig og nødvendig å avvike fra den rettlede sats. Videre skal kravet om å frafalle royalty, samt tidsbegrensing når forsvarssektorens bidrag er dekket, jf. første avsnitt i tredje ledd, ikke gjelde siden dette vil kunne komme i konflikt med markedsaktør prinsippet.

Pkt. 8-7 (4)

FFI forvalter royalty ved lisensiering av sektorens IPR til industrien, mens FMA forvalter sektorens mulighet til å kreve royalty for utvikling finansiert ved investeringer sektoren gjør via sine investeringsanskaffelser.

I den grad det kan kreves royalty fra både FFI og FMA for samme produkt, skal royaltybetaling til FFI ha forrang, når royalty gjelder lisensiering av forsvarssektorens egen IPR innenfor ovennevnte ramme på 5 %.

Pkt. 9-2

Retningslinjer for Materiellforvaltning i forsvarssektoren (FD) gir overordnede føringer for utlån/utleie av materiell. Direktiv for materiellforvaltning (FMA) og Bestemmelser om materiellforvaltning (Forsvaret) gir utdypende bestemmelser, mens Reglement om utlån og utleie av materiell (FMA) gir detaljerte krav som skal sørge for en enhetlig og forsvarlig forvaltning av materiell som lånes eller leies ut.

Pkt. 10-1

Når forsvarssektoren benytter seg av innsynsretten, må en være oppmerksom på forhold som kan påvirke ansvarsfordelingen mellom forsvarssektoren og hovedleverandøren, eventuelt mellom hoved- og underleverandører.

Pkt. 11-3

En valutaklausul må blant annet angi den andel av kontrakten som er gjenstand for valutajustering (valutaavhengige beløp). Hvilken valutakurs(er) som ligger til grunn for kontraktprisen. Fortrinnsvis bør det benyttes kurser for aktuelle valutaer umiddelbart forut for kontraktinngåelse, og hvilken kurs som skal legges til grunn for beregning av endelig pris, og når kursen skal avleses. Regulering av kontraktpris skal normalt skje med basis i Norges Banks midtkurs på ett eller flere avtalte tidspunkt.

Justeringer av kontraktspris bør som hovedregel bare foretas når de aktuelle valutaer har endret seg pluss/minus 2 % og de samlede valutaavhengige kostnader endres mer enn kr 10 000 NOK. Hvis en overveiende del av kontraktkostnadene er valutaavhengige, kan det avtales regulering av kontraktsprisen også ved mindre valutaendringer enn pluss/minus 2 %.

Pkt. 13-1 – 13-4

Bruk av EØS-avtalens 123 er nærmere beskrevet i veileder til FOSA og i Utredning fra arbeidsgruppe nedsatt av FD for utforming av ny lov om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser ([rapport](#)). Det skal begrunnes og dokumenteres hvorfor det er nødvendig å gjøre helt eller delvis unntak fra anskaffelsesregelverket, og hvorfor ikke det samme kan oppnås gjennom å følge regelverket. Begrunnelsen må synliggjøre hvilke nasjonale sikkerhetsinteresser som eventuelt gjør at det er behov for å gjøre unntak, og at disse ikke kan ivaretas gjennom å følge anskaffelsesregelverket.

Pkt. 13-2

Det må legges til grunn at unntak fra traktatretten skal tolkes strengt og at hver sak må vurderes individuelt. Bestemmelsen vil være mest relevant der man skal anskaffe varer som ikke omfattes av EØS 123 b, som tjenesteanskaffelser der det er nødvendig å stille krav om nasjonalitet til leverandørens ansatte.

Pkt. 13-4

Anskaffelsesmyndigheten kan fravike kravene helt eller delvis som et tiltak etter EØS-avtalen artikkel 123. Eksempler på dette kan være ved bilateralt samarbeid, NATO-forpliktelser eller industrielt samarbeid.

Begrunnelsen skal fremgå av anskaffelsesprotokollen.

Pkt. 14-1

Valg av anskaffelsesprosedyre kan eksempelvis være konkurranse med eller uten forhandling, og med eller uten prekvalifisering. Når anskaffelsesmyndigheten velger å kunngjøre en anskaffelse som er helt unntatt anskaffelsesregelverket med hjemmel i EØS-avtalen artikkel 123, må det begrunnes i anskaffelsesprotokollen hvorfor anskaffelsen ikke kan gjennomføres etter FOA eller FOSA, og det må gjøres helt klart ovenfor leverandøren, eksempelvis i konkurransegrunnlaget eller øvrige anbudsdokumenter, at anskaffelsen ikke følger LOA og FOA eller FOSA

Pkt 15-2

Gjennomføringsgaranti bør stilles av morselskapet såfremt morselskapet er søkedyktig, som hovedregel fra konsernspiss/høyeste juridiske enhet i konsernet. Morselskapets forpliktelser skal gjenspeile leverandørens forpliktelser og sikre oppfyllelse av kontrakten.

Pkt 17-5

Med vesentlige endringer menes endringer som hadde resultert i at andre tilbydere hadde levert tilbud dersom endringene var kjent på et tidligere tidspunkt, eller andre tilbydere hadde blitt prekvalifisert dersom endringene var kjent på tidspunktet da prekvalifiseringen ble gjennomført. De fleste tilfeller av anskaffelser som reguleres av RAF del III vil ikke kunngjøres og vesentlighetsvurderingen påvirkes av dette. Ved rettede forespørsler, både med og uten konkurranse, vil endringer kunne innføres så lenge dette avklares med de som er kvalifisert/ er invitert til å gi tilbud. Det må vurderes om tilbydere som har valgt ikke å svare på en invitasjon kan være interessert, gitt den planlagte endring.

I vesentlighetsvurderingen må følgende vurderes:

Ville det vært andre leverandører som kunne deltatt dersom endringen også fremkom av invitasjon til å inngi tilbud?

Vil det være noen leverandører som har respondert på invitasjon til å inngi tilbud og som nå likevel ikke kan eller vil delta på bakgrunn av endringen?

Om endringen er av en karakter som indikerer at forutsetningen om å kunne hjemle anskaffelsen i EØS art. 123 må revurderes må den (naturlig nok) anses å være vesentlig.

Pkt 17-8

Dersom et tilbud virker unormalt lavt i forhold til ytelsen, skal anskaffelsesmyndigheten, før han kan avvise tilbudet, skriftlig kreve de opplysninger om tilbudets sammensetning som anskaffelsesmyndigheten anser som relevante. Disse opplysningene kan gjelde besparelser ved

fremstillingsmåten, tekniske løsninger, usedvanlig gunstige vilkår for leveransen, ytelsens nyskapende karakter, oppfyllelsen av de krav vedrørende arbeidsforhold som gjelder på det sted som ytelsen skal presteres, og eventuell offentlig støtte til leverandøren.

Anskaffelsesmyndigheten skal etterprøve de enkelte delene av tilbudet på grunnlag av de forklaringer som blir gitt. Dersom anskaffelsesmyndigheten finner at et tilbud er unormalt lavt fordi leverandøren har mottatt offentlig støtte, kan tilbudet bare avvises av denne grunnen, dersom leverandøren ikke kan godtgjøre, innenfor en tilstrekkelig frist fastsatt av anskaffelsesmyndigheten, at den offentlige støtten er lovlig

Pkt. 17-13

Unntak kan kun være knyttet til skjermingsbehovet rundt anskaffelsen.